

ПРОЕКТУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

УДК 373.31:37.025.2

*Ірина Барбашова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Бердянського державного педагогічного університету*

ПРОЕКТУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті здійснено проектування впровадження дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів: визначено фактори впливу на хід формувального етапу дослідження, обґрунтовано варіанти його організації, охарактеризовано спосіб вибору експериментальних і контрольних груп досліджуваних учнів, виокремлено управлінські етапи реалізації аналізованої системи у процесі початкового навчання.

Ключові слова: молодші школярі, сенсорний розвиток, дидактична система сенсорного розвитку, формувальний експеримент.

Рис. 3. Літ. 6.

*Ірина Барбашова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики
Бердянского государственного педагогического университета*

ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВНЕДРЕНИЯ ДИДАКТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ СЕНСОРНОГО РАЗВИТИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

В статье осуществлено проектирование внедрение дидактической системы сенсорного развития младших школьников: определены факторы влияния на ход формирующего этапа исследования, обоснованы варианты его организации, охарактеризован выбор экспериментальных и контрольных групп обследуемых учащихся, выделены управленческие этапы реализации анализируемой системы в процессе начального обучения.

Ключевые слова: младшие школьники, сенсорное развитие, дидактическая система сенсорного развития, формирующий эксперимент.

*Iryna Barbashova, Ph. D. (Pedagogic), Associate Professor of the Pedagogy Department
Berdyansk State Pedagogical University*

DESIGNING THE PILOT IMPLEMENTATION OF THE SENSORY DEVELOPMENT OF DIDACTIC SYSTEM OF JUNIOR STUDENTS

The article presents designing the pilot implementation of the sensory development of didactic system of junior students; it defines the factors that influence on the forming phase of the study, proves the versions of its organization, characterizes the choice of the experimental and control groups of surveyed pupils and highlights the management stages of realization of the analyzed system in the process of elementary education.

Keywords: pupils of elementary school, sensory development, didactic system of sensory development, formative experiment.

Постановка проблеми. Одним із важливих завдань сучасної початкової освіти є розвиток чуттєвої сфери школярів, що виявляються в кількісних і якісних, структурних і функціональних перетвореннях відчуттів, сприймань і уявлень дитячої особистості, відбувається під впливом різноманітних чинників, провідним із яких є цілеспрямоване навчання. Необхідність вирішення цього завдання зумовлює розробку дидактичної системи сенсорного розвитку молодших учнів і визначення проекту її впровадження у навчальний процес школи I ступеня.

Аналіз досліджень і публікацій. Про актуальність формування перцепції молодших школярів зазначено у працях О. Савченко, Я. Кодлюк, історико-педагогічний і психолого-

педагогічні аспекти проблеми вдосконалення сприймання учнів 1 – 4 класів висвітлено у науковому доробку І. Барбашової, В. Чорної. Однак методика впровадження дидактичної системи сенсорного розвитку у площину початкового навчання не знайшла належного обґрунтування і потребує спеціального розгляду.

Мета статті полягає у проектуванні експериментального впровадження дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Розробка концептуальних і організаційно-методичних засад удосконалення перцептивних процесів молодших учнів [1; 2], виявлення якості їх відчуттів, сприймань і уявлень [3] дозволяють здійснити проектування формувального етапу педагогічного експерименту, спрямованого на вивчення

ПРОЕКТУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

динаміки дидактичної системи сенсорного розвитку під час активних впливів на неї. Проектування процесу формування чуттєвої сфери школярів здійснено за такими напрямками: 1) визначення факторів впливу на хід дослідження; 2) обґрунтування варіантів його організації; 3) поділ обстежуваних за групами із різними умовами експериментального випробування. Аргументуємо детальніше необхідність урахування зазначених позицій.

Спираючись на тлумачення перетворювального експерименту, поширені у психолого-педагогічних джерелах методологічного змісту, розуміємо його як такий спосіб вивчення досліджуваної системи, який дозволяє пояснити зв'язок між умовами й ефективністю її функціонування в термінах причини і наслідку. Відомі щонайменше три емпіричні ознаки причинно-наслідкового (каузального) зв'язку між явищами. Перша відбиває часову послідовність причини і наслідку, а саме *передумання причини наслідку*: якщо в об'єкті виявлено зміни після експериментального впливу порівняно з аналогічним об'єктом, який впливу не підлягав, є підстави вважати, що згаданий вплив імовірно став причиною метаморфози стану об'єкта. Друга унормовує наявність статистичного зв'язку між причиною і наслідком: змінення величини однієї змінної супроводжується зміненням величини іншої змінної, тобто встановленням між ними лінійної чи нелінійної кореляції. Однак сам факт кореляції ще не є достатнім підґрунтям для умовиводу про причинний зв'язок між двома змінними, оскільки він може бути випадковим фактором. Тому третя ознака засвідчує реєстрацію причинно-наслідкового зв'язку лише за умов *виключення альтернативних, конкурентних пояснень* його існування, доведення того факту, що жодні інші події, окрім запланованих, не спричинили появу певних наслідків.

Отже, загальна логіка формувального експерименту полягає в маніпулюванні вхідними факторами-стимулами, або незалежними змінними (X), вимірюванні відгуків, або залежних змінних (Y), контролюванні побічних факторів (Z), а метою дослідження є встановлення закономірної залежності відгуків від стимулів.

Математично причинно-наслідковий зв'язок можна відбити у таких рівняннях:

$$Y = f(X) \quad (1)$$

$$Y = f^*(X, Z), \quad (2)$$

де X – фактор-стимул;

Y – відгук, реакція від стимулу;

Z – побічні фактори;

f – функція від фактора-стимулу;

f^* – функція від фактора-стимулу з урахуванням побічних факторів.

Незалежна змінна (експериментальний фактор) – це та змінна, яка не залежить від явища, що вивчається, підлягає безпосередньому варіюванню відповідно до висунутої гіпотези, виступає основою для виділення залежної змінної, розглядається як причина її очікуваних перетворень і відбивається в ній, протистоїть за своєю вагомістю впливу інших факторів. Незалежною змінною в нашому дослідженні є *розроблена модель дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів*, упровадження якої у процес початкового навчання передбачено за умов готовності вчителя до розв'язання відповідних завдань, виявлення індивідуально-типологічних відмінностей чуттєвих процесів учнів, розробки координованих стратегій, тактик і оперативних алгоритмів організації суб'єктної взаємодії, неперервності моніторингу якості навчально-перцептивної діяльності.

Оскільки внутрішнє ядро досліджуваної системи утворюють *зміст, форми, методи, прийоми та засоби* формування відчуттів, сприймань і уявлень дитячої особистості, цілком логічним буде обрання в якості головного способу операціоналізації цих компонентів спеціальних *навчально-перцептивних завдань*. Характеристики таких завдань (наприклад, тип, темп, інтервал, інтенсивність подання сенсорної інформації, інструкція щодо виконання), умови, в яких здійснюватиметься те чи інше завдання, емоційні та поведінкові стани учасників експерименту закладають широке поле для вільного маніпулювання вхідними впливами.

Залежна змінна (експериментальний ефект) є наслідком варіювання експериментального фактору і прямо залежить від нього. Ця змінна обов'язково вимірюється, тому до її базових атрибутів віднесено валідність (спроможність надавати чітке уявлення про досліджуване явище, адекватність теоретичній моделі експерименту, умовам його організації та проведення); надійність (можливість точного вимірювання протягом усього експерименту, стійкість стану сформованості до впливу побічних чинників); сенситивність (чутливість до експериментальних впливів, до зміни їхніх рівнів). Залежною змінною дослідження обрано *ефективність дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів*. За критерієм комплексності вимірювання ефективність аналізованої системи вважаємо *багатовимірною* залежною змінною, адже вона операціоналізується через відносно самостійні параметри – *якість сенсорних умінь* різних модальностей – функціональних одиниць і, водночас, специфічних індикаторів чуттєвої сфери учнів.

ПРОЕКТУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Побічні змінні (неекспериментальні фактори) додаються до дії стимулу, конкурують із ним щодо ролі у спричиненні ефекту, чим можуть заважати виявленню зв'язку між незалежною і залежною змінними. Спираючись на думку С. Максименка щодо номенклатури та класифікації побічних факторів [5, 136], припускаємо можливу дію таких їхніх груп: *ситуаційні* (пов'язані з оточенням – освітленість приміщення, температура повітря, рівень шуму, з експериментальними завданнями – невдалий відбір або неадекватний спосіб презентації; з інструкцією, яку окремі досліджувані можуть усвідомлювати по-різному); *зумовлені дослідником як суб'єктом експерименту* (підсвідоме надання респондентам невербальних сигналів-підказок; ефект передекспериментальних очікувань – тенденція спостерігати тільки те, що дослідник налаштований побачити; розкриття досліджуваним реальних цілей експерименту; фізичні та психологічні характеристики – вік, стать, рівень тривожності, потреба у схваленні, наявність чи відсутність попередніх контактів з учасниками випробування); *викликані досліджуваними як суб'єктами експерименту* (вік, стать, природний розвиток відчуттів і сприймань, особистісні характеристики, здібності, попередній досвід участі в експерименті, ставлення до ситуації експерименту і до експериментатора); *спричинені просторово-часовою послідовністю експериментальних подій* (повторюваність впливів у інваріантній часовій або просторовій послідовності, коли виникає запитання про те, чим саме зумовлений ефект – рівнями впливу або часом і послідовністю презентації стимулу; перенесення емоційних станів від попереднього навчання; покращення ефективності виконання завдань завдяки повторенню стимулів або зниження результативності через стомлення, адаптацію до умов експерименту).

Необхідність визначення способів маніпулювання незалежною змінною, спостереження і вимірювання залежної змінної, стабілізації побічної варіативності потребує вибору певного експериментального плану. Адекватно контрольованим і достатньо надійним вважається експериментальний план, за яким, по-перше, організовується протиставлення двох типів ситуацій, як-от: наявність експериментального впливу та його відсутність, що передбачає участь у досліді експериментальних і контрольних груп учнів; по-друге, вхідний стимул має різний ступінь інтенсивності, а це вимагає залучення кількох експериментальних груп, кожній із яких пропонується свій рівень незалежної змінної; по-третє, здійснюється попереднє і підсумкове

вимірювання стану об'єкта дослідження в чіткій послідовності: тест – вплив – ретест; по-четверте, забезпечується рандомізація, тобто випадковий розподіл реципієнтів або їхніх еквівалентних груп за різними умовами (режимами) експерименту.

Виходячи із цього, основою нашої розвідки обираємо простий, себто однофакторний, різнорівневий міжгруповий експериментальний план для трьох рандомізованих груп досліджуваних – двох експериментальних (високий і помірний рівень незалежної змінної) й однієї контрольної (нульовий рівень незалежної змінної) – із попереднім і підсумковим тестуванням. Унаочнимо провідні характеристики такого плану у вигляді логічної схеми, застосовуючи спеціальні символи, запропоновані Д. Кемпбеллом [4, 48 – 49]:

Експериментальна група 1 $R O_1 X_1 O_2$ (3)

Експериментальна група 2 $R O_3 X_2 O_4$ (4)

Контрольна група $R O_5 O_6$ (5)

де X – експериментальна змінна, вплив якої належить вимірюванню;

O – процес вимірювання;

R – випадковий розподіл груп досліджуваних.

Різнорівневе маніпулювання незалежною змінною в нашому дослідженні буде здійснено за *варіантом А*, який ґрунтується на поєднанні моно- і полісенсорних напрямів розвитку чуттєвих процесів школярів (перша експериментальна група, високий ступінь інтенсивності вхідного стимулу), і *варіантом Б*, спрямованим на реалізацію лише моносенсорних ліній формування перцепції учнів (друга експериментальна група, помірний ступінь інтенсивності вхідного впливу). Удосконалення сенсорики учнів контрольної групи планується реалізовувати за традиційною системою початкового навчання. Гіпотеза щодо функціонального впливу незалежної змінної на залежну приймається у випадку, якщо розбіжності між O_1 і O_2 ; O_3 і O_4 ; O_5 , O_4 , і O_6 , є статистично значущими. Ефективність експериментальної моделі дидактичної системи сенсорного розвитку передбачено визначити за приростом показників якості сенсорних умінь реципієнтів кожної групи в напрямку від тесту до ретесту.

Окремого розгляду потребує *спосіб утворення експериментальних і контрольних груп*. Зазначені групи досліджуваних мають бути еквівалентними, що зазвичай досягається їхньою *рандомізацією*. Слід зауважити, що окремі прийоми рандомізації було використано ще під час констатувального експерименту через випадкове потрапляння типових навчальних груп (класів) різних загальноосвітніх навчальних закладів у вибірку обстежуваних, вирівнювання складу груп за

**ПРОЕКТУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ
СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

загальною кількістю учнів і кількістю учасників обох статей шляхом вилучення із статистичного аналізу окремих спостережень. На формульованому етапі дослідження рандомізований відбір експериментальних і контрольної груп здійснено за допомогою таблиць випадкових чисел [5, 150 – 153]. Процедуру виконано у такий спосіб: дванадцяти класам, що беруть участь у досліді, присвоюємо порядкові номери від 1 до 12, а трьом вибіркам, до яких ці класи буде віднесено, – порядкові номери від 1 до 3; аналізуючи випадкові числа, розміщені, наприклад, у четвертій колонці таблиці, бачимо, що перше число 24511 містить цифру 2, отже клас № 1 включаємо до складу другої вибірки; просуваючись по колонці вниз, виявляємо, що в наступному числі 33816 є цифра 3, тому клас № 2 залучаємо до складу третьої вибірки; у числі 09152 є цифра 1, відтак клас № 3 призначаємо в першу вибірку і т. д. Унаслідок установаження всіх потрібних відповідностей отримуємо поданий нижче розподіл досліджуваних: перша вибірка – класи 3, 5, 9, 10; друга – класи 1, 6, 8, 11; третя – класи 2, 4, 7, 12. Кількість учасників кожної вибірки складає 104 учня, що є достатнім аргументом надійності експериментальних даних [6, 271].

Для доведення факту належності створених вибірок до однієї і тієї ж генеральної сукупності та відсутності суттєвих відмінностей середніх значень їхніх характеристик, виконаємо однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA) із

супутніми опціями перевірки однорідності дисперсій і описових статистик (рис. 1, 2, 3).

Для інтерпретації результатів маємо припустити дві гіпотези: *нульову* – $H_0: a_1 = a_2 = a_3$ – про рівність середніх значень трьох неспіввіднесених груп і *альтернативну* – $H_1: a_1 \neq a_2 \neq a_3$ – про нерівність цих значень. У разі, якщо рівень значущості статистичного висновку (*Sig*) менший за традиційну для педагогічних досліджень межу (*,05*), то імовірність нульової гіпотези є низькою, вона відхиляється, приймається альтернативна гіпотеза та навпаки. У нашому випадку $Sig = ,999 > ,05$, показник критерію гомогенності *Sig (Levene Statistic) = 1,00 > ,05*, відтак, погоджуємося з нульовою гіпотезою про статистичну незначущість відмінностей дисперсій, визнаємо рівність середніх значень виокремлених груп і високий ступінь їхньої однорідності. Разом із тим, зіставлення описових статистик дозволяє виявити деяку неідентичність середніх значень трьох сукупностей (*Mean*), що уможлиблює надання їм таких статусів: *експериментальна група А* охоплює третю вибірку з найнижчим середнім значенням якості сенсорних процесів (*,5285*), *експериментальна група Б* – першу вибірку із пересічним середнім значенням (*,5287*), *контрольна група* – другу вибірку з найвищим значенням середнього показника (*,5288*). У поділлі груп респондентів ми спиралися на поширену в методологічних виданнях рекомендацію навмисно обирати класи з дещо вищою успішністю в якості контрольних

ANOVA

VAR00027					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,000	2	,000	,001	,999
Within Groups	1,229	309	,004		
Total	1,229	311			

Рис. 1. Результати дисперсійного аналізу

Test of Homogeneity of Variances

VAR00027			
Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,000	2	309	1,000

Рис. 2. Тест однорідності дисперсій

Descriptives

VAR00027									
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum	
					Lower Bound	Upper Bound			
1,00	104	,5287	,06306	,00618	,5164	,5409	,41	,66	
2,00	104	,5288	,06297	,00618	,5166	,5411	,41	,66	
3,00	104	,5285	,06314	,00619	,5162	,5407	,41	,66	
Total	312	,5287	,06285	,00356	,5217	,5357	,41	,66	

Рис. 3. Описові статистики для кожної вибірки досліджуваних

[6, 181], а класи з нижчими навчальними досягненнями учнів, відповідно, – в якості експериментальних.

Виконання схарактеризованого експериментального плану цілком природно передбачає виокремлення управлінських *етапів* впровадження дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів у процес початкового навчання. За нашим переконанням, у встановленні цих етапів варто керуватися положеннями теорій поетапного формування розумових дій і розвитку сприймання шляхом формування перцептивних дій. До провідних постулатів, які потрібно врахувати, віднесемо ті, що визначають наступне: дію як структурно-функціональну одиницю будь-якої діяльності; структуру дії (діяльності) в єдності мотиваційного, орієнтувального, виконавського, контрольного і коректувального складників; різну форму здійснення дії (діяльності) – матеріальну або матеріалізовану, перцептивну, розумову – та різну міру її узагальнення, розгорнення, засвоєння і самостійності; механізм поступового перетворення дії (діяльності) із зовнішньої на внутрішню; опосередкування сприймання суспільно виробленими еталонами зовнішніх ознак предметів і явищ. На підставі наведених теоретичних аксіом виділимо три етапи реалізації дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів – *мотиваційно-орієнтувальний; виконавсько-перетворювальний; контрольньо-коректувальний*, – що послідовно змінюють один одного.

Цільова спрямованість *мотиваційно-орієнтувального етапу* охоплює прийняття вчителем завдань чуттєвого розвитку дитячої особистості, усвідомлення ним усієї сукупності умов, необхідних для успішного вирішення таких завдань, складання програми майбутніх навчальних дій; узагальнення сенсорного досвіду школярів, набутого на рівні дошкільної освіти, формування пізнавально-перцептивних інтересів учнів, систематизацію і розширення в них еталонних уявлень про зовнішні властивості об'єктів оточення, закріплення за образами-еталонами нормативних словесних позначень. Логічно припустити, що часові межі цього етапу співпадають із *першим* роком навчання в початковій школі.

Метою *виконавсько-перетворювального етапу* є проектування, конструювання, організація вчителем різних видів перцептивної діяльності шляхом відбору сенсорно-інформативного змісту навчання і застосування оптимального методичного інструментарію суб'єктної взаємодії; опанування школярами раціональних способів обстеження чуттєвих якостей предметів і явищ дійсності на основі засвоєних еталонів; поступове

переведення сенсорних операцій із зовнішнього у внутрішній план виконання. Імовірно, зазначений етап має здійснюватися впродовж *другого* і *третього* року початкового навчання із однорічними часовими відрізками: у другому класі основну увагу доцільно приділити виробленню в учнів предметних і розгорнених чуттєвих зіставлень об'єктів сприймання (*фаза формування розгорнених перцептивних дій*); у третьому класі – скороченню і стереотипізації *чуттєвих порівнянь*, їхньому остаточному переведенню виключно в ідеальну форму (*фаза формування згорнених перцептивних дій*).

Призначення *контрольно-коректувального етапу* (*четвертий* рік навчання) вбачаємо в оцінці досягнення суб'єктами завдань попередніх етапів, аналізі відхилень отриманих результатів від намічених цілей, установленні причин їхньої невідповідності, коригуванні навчально-перцептивної діяльності залежно від характеру виявлених деформацій.

Слід зауважити, що диференціювання завдань сенсорного розвитку молодших школярів стосовно виокремлених етапів не є абсолютним, адже вони взаємопов'язані між собою. Так, на першому етапі, разом із систематизацією в дитячій еталонних уявлень імовірним буде опосередковане збагачення способів їхнього застосування; наслідком цілеспрямованого опанування різноманітних способів обстеження об'єктів сприймання (предметних маніпулювань, розгорнених і згорнених перцептивних операцій) на другому етапі стане паралельне розширення зразків зовнішніх якостей предметів і явищ дійсності й уточнення їх словесних позначень; на обох етапах можливі та потрібні моніторингові процедури щодо відстеження якості сенсорних умінь, водночас, коригування чуттєвих процесів на третьому етапі передбачає повторення певних навчально-перцептивних дій, що сприятиме вдосконаленню раніше сформованих еталонів і перцептивних операцій.

Висновок. Підсумовуючи викладене, підкреслимо, що визначені на теоретичному рівні експериментальний план, етапи і фази впровадження моделі дидактичної системи сенсорного розвитку учнів початкових класів розуміються нами як засадничий важіль її ефективної реалізації в цілісному процесі початкового навчання. Перспективи подальших пошуків можуть бути пов'язані з виявленням результативності досліджуваної системи.

1. Барбашова І.А. Концептуальні засади побудови дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів / І.А. Барбашова // Молодь і ринок. – 2015. – № 4 (123). – С. 37 – 41.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

2. Барбашова І.А. Організаційно-методичні умови ефективності дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів / І.А. Барбашова // Педагогіка та психологія: [зб. наук. праць / за заг. ред. І.Ф. Прокопенка, С.Т. Золотухіної]. – Х.: Щедра садиба плюс, 2015. – Вип. 49. – С. 56 – 66.

3. Барбашова І.А. Уровни сформированности зрительных пространственных сенсорных умений младших школьников / И.А. Барбашова // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. – 2014. – № 6. – С. 69 – 76.

4. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях / Дональд Кэмпбелл; [пер. с англ.]; вступ. ст. Г.М. Андреевой. – М.: Прогресс, 1980. – 392 с.

5. Максименко С.Д. Експериментальна психологія: підруч. / С.Д. Максименко, Е.Л. Носенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.

6. Тверезовська Н.Т. Методологія педагогічного дослідження: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н.Т. Тверезовська, В.К. Сидоренко. – К.: Центр учбової літератури. – 2013. – 440 с.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2016

УДК 78.01.001.76(477)“21”

Тетяна Медвідь, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
вчитель-методист ЗОШ № 18, м. Стебник Львівської області

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті висвітлено передумови та процес модернізації загальної музичної освіти в Україні на початку ХХІ століття.

Ключові слова: художньо-естетичні дисципліни, загальна мистецька освіта, особистісно-зорієнтоване навчання.

Табл. 2. Літ. 6.

Татьяна Медвидь, кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко,
учитель-методист ЗОШ № 18, г. Стебник Львовской области

МОДЕРНИЗАЦИЯ ОБЩЕГО МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ В НАЧАЛЕ ХХІ СТОЛЕТИЯ

В статье освещены предусловия и процесс модернизации общего музыкального образования в Украине в начале ХХІ столетия.

Ключевые слова: художественно-эстетические дисциплины, общее художественное образование, личностно-ориентированное обучение.

Tetyana Medvid, Ph.D. (Pedagogy), senior lecturer of the
Music Education Methods and Conducting of the
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
teacher-methodist school № 18
Stebnyk Lviv region

MODERNIZATION OF THE GENERAL MUSIC EDUCATION IN UKRAINE AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article deals with the background and process of modernization of general music education in Ukraine at the beginning of the XXI century.

Keywords: artistic and aesthetic disciplines, general art education, personality-oriented education.

Постановка проблеми та аналіз публікацій. На початку ХХІ століття зусилля українських педагогів спрямовані на демократизацію освіти та перебудову традиційної системи викладання

художньо-естетичних дисциплін. Контент-аналіз наукових джерел, періодичних видань, програмно-методичної літератури засвідчує, що в досліджуваний період пошук нових ідей у загальній музичній освіті спонукав учителів до